

การศึกษาเปรียบเทียบหน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชนในพระพุทธศาสนาเถรวาท และศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก

A Comparative Study of Moral Responsibility of Youth in Theravada Buddhism and Catholic Christianity

¹พระมหาณรงค์ชัย กิตติธนาโน, ²พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี
และ ³แสวง นิลนามะ

¹Phramaha Narongchai Kittiyano, ²Phramaha Khwanchai Kittimetee
and ³Sawaeng Nilnama

^{1,2,3}คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{1,2,3}Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

¹Corresponding Author's Email: happy_kmn@hotmail.com

Received: June 4, 2025; **Revised:** August 9, 2025; **Accepted:** August 14, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาหน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชนในพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) เพื่อศึกษาหน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชนในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก และ 3) เพื่อเปรียบเทียบหน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชนในพระพุทธศาสนาเถรวาทและศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร โดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากพระไตรปิฎก คัมภีร์ไบเบิล เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษา พบว่า 1) หน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชนในพระพุทธศาสนาเถรวาท เน้นการปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีศีลธรรมโดยยึดหลักคุณธรรมพื้นฐาน เช่น ศีล 5 หลักธรรมทางสังคัม อาทิ หลักอิทธิบาท 4 และค่านิยมในการแสดงความเคารพต่อผู้มีพระคุณ ได้แก่ บิดามารดา ครูอาจารย์ และพระสงฆ์ 2) หน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชนในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก มุ่งเน้นการดำเนินชีวิตตามคำสอนของพระเยซูคริสต์ โดยถือบัญญัติ 10 ประการเป็นแนวทางแห่งความรัก ความเชื่อ และการรับใช้ผู้อื่น โดยเฉพาะการให้ความเคารพบิดามารดา การรักเพื่อนมนุษย์ การมีความรับผิดชอบต่อครอบครัวและสังคม 3) การเปรียบเทียบพบว่าทั้งสองศาสนาต่างมีจุดร่วมคือการส่งเสริมให้เยาวชนมีความกตัญญู รู้หน้าที่ และประพฤติปฏิบัติเพื่อประโยชน์ตนและส่วนรวม แต่แตกต่างกันในด้านแนวคิดพื้นฐานและบริบทของคำสอน เช่น พุทธศาสนานับการพึ่งตนเองและการเจริญสติ ส่วนคริสต์ศาสนานับความเชื่อในพระเจ้าและความรักเป็นแก่นของจริยธรรม

คำสำคัญ: หน้าที่จริยธรรม; เยาวชน; พระพุทธศาสนาเถรวาท; ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก

Abstract

This thesis titled has three primary objectives: 1) to study of moral responsibility of youth in Theravada Buddhism, 2) to study of moral responsibility of youth in Cotholic Christianity, and 3) to compare of moral responsibility of youth in Theravada Buddhism and Cotholic Christianity. This research is a documentary study, gathering data from the Tripitaka, Bible scriptures, and related research documents. The findings revealed that: 1) In Theravada Buddhism, moral responsibility for youth is grounded in ethical conduct based on the Five Precepts, social virtues like the Four Bases of Success (Iddhipada), and the cultivation of gratitude toward parents, teachers, and monastics. 2) In Catholic Christianity, moral responsibility is guided by the teachings of Jesus Christ, especially the Ten Commandments, emphasizing love, faith, and service to others, including honoring one's parents, loving one's neighbors, and fulfilling responsibilities within the family and society. 3) The comparative analysis showed that both traditions encourage youth to be virtuous, responsible, and community-oriented. However, they differ in foundational concepts: Buddhism emphasizes self-reliance and mindfulness, whereas Catholicism focuses on faith in God and love as the core of moral life.

Keywords: Moral responsibility; Youth; Theravada Buddhism; Catholic Christianity

บทนำ

เยาวชนถือเป็นกลุ่มประชากรที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมในอนาคต ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ดังนั้น การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่เยาวชนจึงเป็นภารกิจที่ทุกภาคส่วน โดยเฉพาะศาสนาให้ความสำคัญ เนื่องจากศาสนาเป็นรากฐานของคุณค่าทางจิตใจและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่นำไปสู่การเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2560) ในบริบทนี้ ศาสนาต่าง ๆ ได้กำหนด “หน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชน” ซึ่งเป็นกรอบแห่งพฤติกรรมอันพึงประสงค์ที่สะท้อนถึงความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคมโดยรวม

จริยธรรมในพระพุทธศาสนามาจากการเชื่อในแง่ของการปฏิบัติต่อผู้อื่นกล่าวคือ เมื่อได้เป็นมนุษย์จึงมีการไม่ทำบาป สามารถทำบำเพ็ญกุศล ความซื่อสัตย์ของตนให้ผ่องแผ้ว มีความอดทน การไม่เข้าไปว่าร้ายกัน การไม่เข้าไปฆ่า ความสำรวมในพระปาติโมกข์ ความเป็นผู้รู้จักประมาณในอาหาร การนอนการนั่งอันสงัด การประกอบความเพียรในอธิจิต (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: ชุ.ธ. (ไทย); 25/24/28) ในแง่ของสังคมนั้นความเป็นมนุษย์นั้นพัฒนาขึ้นตามเงื่อนไขหรือลักษณะที่สังคมต้องการ กล่าวคือ เมื่อสังคมต้องการผู้นำ พระราชาก็กำเนิด เมื่อสังคมต้องการผู้ซื้ออะไรคืออะไร พราหมณ์ก็บังเกิด ส่วนคนที่ยังต้องการดำเนินชีวิต ใช้ชีวิตครอบครัว ประกอบการงานเป็นแผนก ๆ ไป แพทย์และศุภกรก็เกิดขึ้น(พระไตรปิฎก

ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: ที.ปา. (ไทย); 11/63-66/71-72) เมื่อมีผู้ไม่ต้องการครองเรือน ออกบวชก็มีสมณะเกิดขึ้น โดยลักษณะของมนุษย์นั้นแม้จะถูกจัดแบ่งตามหน้าที่ พุทธจริยศาสตร์ได้วางเงื่อนไขของความเป็นจริงคือธรรมะ โดยเป็นหลักปฏิบัติในการพิจารณาสถานะทางศีลธรรมได้ กล่าวคือคนพึงสละทรัพย์เพราะเหตุแห่งอวยวะอันประเสริฐ เมื่อจะรักษาชีวิตไว้ พึงสละอวยวะ เมื่อระลึกถึงธรรม พึงสละทั้งอวยวะ ทั้งทรัพย์ และแม้ชีวิตทั้งหมด เพราะเมื่อมีปัญหาเรื่องสัมพันธกับชีวิตไม่ว่าจะแง่สมบัติภายนอกหรือชีวิตก็ตามต้องอาศัยหลักธรรมเป็นข้อวินิจฉัยสุดท้าย เช่นเดียวกับหลักอริยปทัช 3 คือ 1) อัตตาริปปตย ความมีตนเป็นใหญ่ เป็นการประพฤติปฏิบัติด้วยพิจารณาว่า ตนเองต้องดีขึ้น เจริญขึ้นด้วยคุณความดี เป็นการเว้นจากการประพฤติที่ทำให้ตัวเองเลวลง กล่าวคือ เป็นการทำตนให้เป็นใหญ่ ละอกุศล บำเพ็ญกุศล ละกรรมที่มีโทษ ทำแต่กรรมที่ไม่มีโทษ รักษาตนให้บริสุทธิ์ 2) โลกาธิปปตย ความมีโลกเป็นใหญ่ เป็นการปฏิบัติโดยเล็งเห็นความเจริญของชาวโลกจะได้รับผลจากการปฏิบัติดังกล่าวอย่างไรบ้าง กล่าวคือ ทำโลกให้เป็นใหญ่ ละอกุศล บำเพ็ญกุศล ละกรรมที่มีโทษ ทำแต่กรรมที่ไม่มีโทษ รักษาตนให้บริสุทธิ์ 3) ธัมมาธิปปตย ความมีธรรมเป็นใหญ่ เป็นการปฏิบัติที่ยึดถือเอาความดี ข้อคิด คติ ที่ถูกต้องดีงาม ที่บัณฑิตสรรเสริญ มาเป็นเครื่องยึดถือแล้วปฏิบัติตามข้อปฏิบัติเหล่านั้น โดยเล็งเห็นผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติของท่านที่เคยปฏิบัติมาแล้ว ๆ ได้ผลคือความหลุดพ้น กล่าวคือ ยกธรรมให้เป็นใหญ่ ละอกุศล บำเพ็ญกุศล ละกรรมที่มีโทษ ทำแต่กรรมที่ไม่มีโทษ รักษาตนให้บริสุทธิ์ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: อง.ติก. (ไทย); 20/40/201-204)

ในแง่ของสังคมกล่าวคือมนุษย์นั้นมีสภาวะทางศีลธรรมอยู่ที่ใจเป็นหลัก และถือหลักธรรมเป็นเครื่องตัดสินปัญหาที่สัมพันธกับใจว่า “ธรรมเหล่าใดเป็นอกุศล นับว่าเป็นอกุศล เป็นธรรมมีโทษ นับว่าเป็นธรรมมีโทษ เป็นธรรมไม่ควรเสพ นับว่าเป็นธรรมไม่ควรเสพ ไม่ควรเป็นอริยธรรม นับว่าไม่ควรเป็นอริยธรรม เป็นธรรมดำ มีวิบากดำ วิญญูชนติเตียน และธรรมเหล่าใดที่เป็นกุศล นับว่าเป็นกุศล เป็นธรรมไม่มีโทษ นับว่าเป็นธรรมไม่มีโทษ เป็นธรรมที่ควรเสพ นับว่าเป็นธรรมที่ควรเสพ ควรเป็นอริยธรรม นับว่า ควรเป็นอริยธรรม เป็นธรรมขาว มีวิบากขาว วิญญูชนสรรเสริญ” (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: ที.ปา. (ไทย); 11/52-53/62-64) การใช้ใจคู่กับธรรมะเพื่อพิจารณาถึงสิ่งต่างๆ เป็นสถานะหนึ่งของผู้มีศีลธรรมที่จะตรวจสอบความดีหรือความชั่ว ฉะนั้น การที่ใจไม่อาจตรวจสอบความเป็นจริงคือธรรมะได้ และการใช้ใจทำอย่างเดียวตรวจสอบโดยไม่เกี่ยวข้องกับความเป็นจริงคือธรรมะจึงไม่ถือว่าเป็นสถานะทางศีลธรรมที่พุทธจริยศาสตร์ได้อธิบายไว้

จริยธรรมในคริสต์ศาสนานั้นมาจากคำว่า พระศาสนากับอาณาจักร หมายถึงสังคมผู้ที่มีความเชื่อเดียวกัน มีพิธีกรรมปฏิบัติเหมือนกัน ไม่อยู่ในขอบเขตทางภูมิศาสตร์อย่างประเทศหรืออาณาจักรทั้งหลาย หากแต่เป็นการรวมกันทางความเชื่อ ความศรัทธา และแนวปฏิบัติทางความเชื่อของศาสนานั้นๆ จึงเป็นเหตุให้สมาชิกของพระศาสนจักรจึงมีอยู่ทั่วไปทุกหนทุกแห่งไม่จำกัดเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ (บาทหลวง ยอแซฟ วุฒิเลิศ แห่งลอม, 2017) แนวคิดดังกล่าวนี้เป็นการสะท้อนให้เห็นรูปแบบการใช้หลักศาสนาเป็นวิธีการดำเนินชีวิต ดังข้อความว่า “พี่น้องทั้งหลายจงร่วมกันทำตามแบบอย่างของข้าพเจ้าและเลียนแบบที่ดำเนินชีวิตตามแบบอย่างที่เราได้ให้ท่าน” (พระคริสตธรรมคัมภีร์ไทย ฉบับอมตธรรมร่วมสมัย ภาคพันธสัญญาใหม่: พป 4:3) การใช้หลักศาสนาเป็นเครื่องมือในการอยู่ร่วมกันจึงเป็นหนทางที่จะรวมกันเป็นหนึ่งเดียวกัน ขณะเดียวกันก็มีความเชื่อต่อความ

เป็นมนุษย์ที่ไม่แบ่งแยกตัวบุคคลไปตามสภาพแวดล้อมและสังคมที่แตกต่างหลากหลาย ด้วยวิธีการดังกล่าวจึงเป็นการวางรูปแบบในแง่ของการดำเนินชีวิตแบบพระเยซูคริสต์ ดังจะพบว่า “ผู้ทรงสภาพพระเจ้า แต่ไม่ได้ทรงยึดติดในความเท่าเทียมกับพระเจ้า พระองค์กลับทรงสละทุกสิ่ง มารับสภาพทาส บังเกิดเป็นมนุษย์ และเมื่อทรงปรากฏเป็นมนุษย์ พระองค์ทรงถ่อมพระองค์ลง และยอมเชื่อฟังแม้ต้องตายบนไม้กางเขน ฉะนั้น พระเจ้าจึงทรงเชิดชูพระองค์ขึ้นสู่ที่สูงที่สุด และประทานพระนามเหนือนามทั้งปวงแก่พระองค์ เพื่อทุกชีวิตในสวรรค์บนแผ่นดินโลก” (พระคริสตธรรมคัมภีร์ไทย ฉบับอมตธรรมร่วมสมัย ภาคพันธสัญญาใหม่: พป 2: 1) การดำเนินชีวิตด้วยแบบเดียวกับพระศาสดาจึงเป็นลักษณะที่นำไปสู่การสร้างมิตรจากการเห็นแก่ผู้อื่นและการสร้างสังคมในฐานะให้คนอื่นได้รับประโยชน์จากการเสียสละของตนเองเป็นหลัก และเป็นหลักการพื้นฐานทางศาสนาคริสต์ต่อการดำเนินชีวิต

การปฏิบัติตามหลักจริยธรรมจึงต้องเน้นการอยู่ร่วมกัน รวมถึงการใช้หลักปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือผู้อื่นในลักษณะที่ตอกย้ำศักดิ์ศรี คุณค่า และสิทธิของตนเองในการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งชีวิตที่ดีกว่า ซึ่งเป็นการอุทิศตนต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งความยุติธรรมและสันติสุข คือจริยธรรมสังคมแห่งศาสนา (Religious Social Ethics) ว่า “จริยธรรมสังคมแห่งศาสนา มีภาระหน้าที่และอภิสิทธิ์ในการเปิดขอบฟ้าใหม่ที่เป็นไปได้ในการต่อสู้เพื่อความยุติธรรมและสันติสุขของประชาชน ผู้ที่เปิดขอบฟ้าใหม่ได้เปิดโอกาสแห่งความเป็นไปได้ของการอุทิศตนและการกระทำ หวังแห่งโอกาสนั้นประชาชนเท่านั้นที่จะสามารถตัดสินว่าจะยอมตามความยุติธรรมต่อไป หรือจะเริ่มต้นการต่อต้าน” (ทวิวัฒน์ ปุณฺทริกวิวัฒน์, 2544)

บุคคลในศาสนจักรและสังคมต่างประพัตถิตนโยโธอวตัตตน โดยพวกเขามีการเสนอให้ผู้ที่ย่อยกว่าย่อตัวและเปิดหมวกแสดงความเคารพต่อพวกเขา บรรดาศักดิ์ที่เหล่านักบวชตั้งให้ตนเองเป็นการเน้นย้ำว่าพวกเขาอยู่สูงกว่าฝูงชนระดับรากหญ้าเพียงใด เช่น ท่านผู้ศักดิ์สิทธิ์ (Your Holiness) ท่านผู้สูงศักดิ์ (Your Excellency) ท่านผู้สง่างาม (Your Grace) ท่านผู้ยิ่งใหญ่ (Your Majesty) การให้คนอื่นยกย่องเหล่านักบวชไว้เหนือมนุษย์ธรรมดา ทศนคติเช่นนั้นถูกตั้งข้อสังเกตว่าน่าประหลาดใจและไม่น่าประหลาดใจในเวลาเดียวกัน สาเหตุที่น่าประหลาดใจก็เพราะมันขัดกับคำสอนอันชัดแจ้งของพระเยซูซึ่งบอกว่าไม่มีพื้นที่ให้ความหยิ่งยโสหลงตนในหมู่สาวกของพระองค์ ขณะเดียวกันก็ไม่น่าประหลาดใจเพราะเป็นวิถีโลก และศาสนาก็มักจะดำเนินไปตามวิถีโลกเสมอ แม้ว่าจะพยายามหลบซ่อนตนภายใต้เสื้อคลุมศักดิ์สิทธิ์มืดซิดเพียงใดก็ตาม (ฮัลโลเวย์ ริชาร์ด, 2560)

พระศาสนจักรในปัจจุบัน ยืนยันและเน้นเรื่องกระแสเรียกของคริสตชนฆราวาส จากพระเจ้าเป็นอย่างมาก คริสตชนฆราวาสจึงพึงตระหนักอย่างจริงจังดังที่พระศาสนจักรสอน กล่าวคือ 1) เสียงเรียกของพระเยซูเจ้าไม่เจาะจงเพียงแต่เจ้าอาวาส บรรดาพระสงฆ์ และนักพรต (นักบวช) ชาย-หญิงเท่านั้น แต่ไปถึงทุกคนที่ได้รับศีลล้างบาป จึงหมายความว่าบรรดาคริสตชนฆราวาสก็ได้รับเรียกเป็นการเฉพาะตัวจากพระเจ้าให้ไปทำงานเพื่อพระศาสนจักรและเพื่อโลกเช่นกัน 2) คริสตชนฆราวาสซึ่งเป็นประชากรของพระเจ้า สังกัดอยู่ในร่างกายแห่งธรรมล้ำลึกของพระคริสตเจ้าที่พระองค์เป็นศีรษะและพวกเขาเป็นอวัยวะที่มีชีวิตนั้น มีกระแสเรียกและภารกิจที่ต้องปฏิบัติทั้งในพระศาสนจักรและในโลก 3) ถึงกระนั้นก็ตาม กระแสเรียกอันเป็นส่วนพิเศษของคริสตชนฆราวาสที่ได้รับจากพระเจ้า คือการมุ่งเข้าถึงพระอาณาจักรของพระเจ้า โดยการใช้ปฏิบัติภารกิจที่เกี่ยวข้องกับโลก และจัดระเบียบให้เป็นไปตามพระประสงค์ของพระเจ้า 4) คริสตชนฆราวาสต้องตระหนักและ

เจริญชีวิตตามกระแสเรียกจากพระเจ้าไม่ใช่แบบถูกบังคับหรือแบบไม่มีทางปฏิเสธ แต่ต้องเป็นแบบที่สะท้อนความรักอันไม่มีขอบเขตของ พระบิดาเจ้า 5) คริสตชนทั้งหลายไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใดก็ตาม ได้รับกระแสเรียกให้ดำเนินชีวิต คริสตชนอย่างสมบูรณ์ และให้ดำเนินชีวิตในความรักครบครัน (พระคริสตธรรมคัมภีร์ไทย ฉบับอมตธรรมร่วมสมัย ภาคพันธสัญญาใหม่: ธส 4:16)

แม้คริสตชนฆราวาสจะมีสิทธิและหน้าที่ในพระศาสนจักรแตกต่างจากคริสตชน ทั้งหลายตามสถานภาพของตนก็ไม่อาจแยกตนอยู่ต่างหากตามลำพังได้ คริสตชนฆราวาสยังต้องร่วมชีวิต และปฏิบัติพันธกิจของพระศาสนจักรเชื่อมโยงกับคริสตชนอื่นโดยมีความสำนึกในความเป็นพี่น้องกันอยู่เสมอ ยิ่งกว่านั้นคริสตชนฆราวาสพึงรับรู้ว่า พระสงฆ์จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับชีวิตของ เขาในพระศาสนจักร คริสตชนฆราวาสซึ่งดำเนินชีวิตในโลกนั้นคือ ในทุกสาขาอาชีพและธุรกิจการ งานต่าง ๆ ในแวดวงธรรมดาของชีวิตครอบครัวและชีวิตสังคม และเป็นผู้ที่ ได้รับกระแสเรียกให้นำพระอาณาจักรของพระเจ้าเข้าไปในโลก ด้วยวิถีชีวิต แบบของเขา คริสตชนฆราวาสจึงต้องอยู่แนวหน้าของ การปฏิบัติพันธกิจของพระศาสนจักรในการประกาศข่าวดีในโลก เพื่อว่าพระศาสนจักรจะได้เป็นหลักด้านวิญญานสำหรับสังคมมนุษย์อย่างชัดเจน สำหรับคริสตชนฆราวาส การอยู่ในโลกและการทำงานในโลก ไม่ใช่เป็นเพียง การอยู่ในฐานะเป็นมนุษย์ธรรมดา หรือเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์เท่านั้น แต่ต้องเป็นการอยู่และทำงานในฐานะประชากรของพระเจ้า และในฐานะ สมาชิกของพระศาสนจักรที่มุ่งเข้าถึงพระอาณาจักรของพระเจ้า ด้วยการทำ ธุรกิจฝ่ายโลก และประกอบอาชีพของตนให้สอดคล้องกับแผนการของพระเจ้า

จะเห็นได้ว่า พระพุทธศาสนาเถรวาทในฐานะศาสนาหลักของไทย ให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตใจ และพฤติกรรมของเยาวชน โดยเฉพาะผ่านหลักธรรมทางศีลธรรม เช่น ศีล 5 หลักอิทธิบาท 4 และ โอวาทปาติโมกข์ ซึ่งมุ่งเน้นให้เยาวชนมีความกตัญญู เคารพผู้มีพระคุณ และยึดมั่นในหลักของเหตุและผล (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2564) ขณะที่ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก มุ่งปลูกฝังคุณธรรมผ่านความเชื่อในพระเจ้าและการดำเนินชีวิตตามคำสอนของพระเยซูคริสต์ โดยเฉพาะบัญญัติ 10 ประการ ซึ่งกำหนดบทบาททางศีลธรรมของเยาวชนไว้อย่างชัดเจน เช่น การเคารพบิดามารดา ความสัตย์ซื่อ ความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ และการดำรงชีวิตด้วยความรักและความหวัง (Catechism of the Catholic Church, 1997)

อย่างไรก็ดี แม้ทั้งสองศาสนาจะมีหลักคำสอนที่แตกต่างกันในด้านศรัทธาและวิถีคิด แต่ต่างก็มีเป้าหมายร่วมกันในการเสริมสร้างเยาวชนให้มีคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม การศึกษาเปรียบเทียบหน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชนในพระพุทธศาสนาเถรวาทและศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกจึงเป็นประเด็นสำคัญที่สามารถส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนา และยังสามารถนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาเยาวชนอย่างรอบด้านในสังคมพหุวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชนในพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อหน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชนในศาสนาคริสต์โรมันคาทอลิก
3. เพื่อเปรียบเทียบหน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชนในพระพุทธศาสนาเถรวาทและศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาเปรียบเทียบหน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชนในพระพุทธศาสนาเถรวาทและศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกใช้ระเบียบงานวิจัยเชิงเอกสาร โดยการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ด้านเนื้อหา ศึกษาจากแหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก (ภาษาไทย) ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคัมภีร์สำคัญของคริสต์ศาสนา คือ คัมภีร์ไบเบิล พันธสัญญาเดิม และพันธสัญญาใหม่ ศึกษาจากแหล่งข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ เอกสารงานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำราและผลงานทางวิชาการของนักการศาสนาและนักวิชาการทั่วไปทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ตำรา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างแนวทางข้อสรุปจากข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง นำมาจัดแยกประเด็นวิเคราะห์ และจัดหมวดหมู่ตามความมุ่งหมาย วิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive and Analytic Study) โดยการนำข้อมูลเบื้องต้นมาวิเคราะห์แยกประเภทหาข้อสรุป แล้วเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อนำมาวิเคราะห์ขั้นสุดท้าย

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างข้อสรุปและแนวทาง การใช้แนวคิดทฤษฎีและสร้างกรอบแนวคิดสำหรับการเปรียบเทียบหน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชนในพระพุทธศาสนาเถรวาทและศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก คือ การรวบรวมข้อมูล เพื่อให้มีกรอบกว้างๆ และมีระบบในการศึกษาปรากฏการณ์ ระหว่างการรวบรวมข้อมูลเพื่อให้สามารถสร้างสมมติฐานชั่วคราวหรือวัตถุประสงค์ได้อย่างมีทิศทาง และสร้างข้อสรุปและพิสูจน์บทสรุปเป็นการนำข้อสรุปย่อยๆ เหล่านั้นเชื่อมโยงเป็นบทสรุปแนวทาง

ขั้นตอนที่ 4 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ ทั้งจากเอกสารวรรณกรรม นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ และนำเสนอหน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชนในพระพุทธศาสนาเถรวาทและศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกในเชิงวิชาการด้วยรูปแบบรายงานวิจัยหรือบทความตีพิมพ์เผยแพร่

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า หน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชนในพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ หลักการ คุณค่า และเป้าหมายของหน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชน ดังนี้

ในด้านหลักการ เยาวชนในบริบทของพุทธศาสนา หมายถึง บุคคลวัยรุ่นตอนต้นจนถึงวัยหนุ่มสาว ตอนต้น (ประมาณ 13 – 25 ปี) ซึ่งเป็นวัยแห่งการฝึกฝนและปลูกฝังคุณธรรม (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2548) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากหลักฐานทางพระพุทธศาสนาและแนวคิดร่วมสมัย เอกสารได้สรุปนิยามของ “เยาวชน” ว่าหมายถึงบุคคลที่มีอายุ 7 – 20 ปีบริบูรณ์ ซึ่งเป็นวัยแห่งการศึกษาเรียนรู้และสามารถบวชเป็นสามเณรได้ตั้งแต่อายุ 7 ปี และอุปสมบทเป็นพระภิกษุได้เมื่ออายุ 20 ปี (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: วิมหา. (ไทย); 2/402/516) ธรรมชาติของเยาวชนมีสองลักษณะสำคัญคือ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะในช่วงอายุ 7 - 14 ปี ที่สมองส่วนเหตุผลยังไม่เจริญเต็มที่ ทำให้ซึมซับพฤติกรรมได้อย่างรวดเร็ว และต้องพึ่งพาผู้อื่นในการดำรงชีวิต พ่อแม่จึงมีบทบาทสำคัญในการอบรมเลี้ยงดู ประเภทของเยาวชนแบ่งเป็น “เยาวชนบัณฑิต” ผู้ประกอบด้วยกุศลกรรมบถ 10 (คิดดี พูดดี ทำดี) และ “เยาวชนพาล” ผู้ประกอบด้วยอกุศลกรรมบถ 10 (คิดชั่ว พูดชั่ว ทำชั่ว) (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: อ.ส.ตตก. (ไทย); 23/43/73)

จะเห็นได้ว่า หลักการของหน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชนในพระพุทธศาสนาเถรวาทตั้งอยู่บนรากฐานของพระธรรมคำสอน อันได้แก่ ศีล 5 โอวาทปาติโมกข์ หลักอริยบท 4 และหลักธรรมอื่น ๆ ที่มุ่งให้เยาวชนรู้จักหน้าที่ของตนในฐานะสมาชิกของครอบครัว สังคม และชุมชน โดยเฉพาะการมี “หิริโอตตปิยะ” (ความละอายชั่วและเกรงกลัวบาป) ซึ่งถือเป็นแก่นของจริยธรรมพุทธศาสนา (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2545) นอกจากนี้ หลักธรรมเรื่อง “ค่านิยมชาวพุทธ” ได้แก่ ความกตัญญูกตเวที ความมีวินัยในตนเอง การรู้จักประมาณ และการเคารพต่อผู้อื่น ล้วนเป็นพื้นฐานทางจริยธรรมที่ถูกสั่งสมและถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นในบริบทของชุมชนชาวพุทธ (อมรศักดิ์ ศรีสุข, 2562)

ด้านคุณค่า หน้าที่ทางจริยธรรมมีคุณค่าสามมิติ คือ คุณค่าทางอุดมคติที่ส่งเสริมให้เยาวชนมีเป้าหมายชีวิตที่ชัดเจนสู่ความดีงาม เช่น การเลี้ยงดูบิดามารดาตอบแทน, ช่วยทำกิจการงานของพ่อแม่, ดำรงวงศ์ตระกูล, ปฏิบัติตนให้สมควรรับมรดก, และทำบุญอุทิศให้เมื่อบิดามารดาล่วงลับ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: อ.ป.ญก. (ไทย); 22/39/61) คุณค่าทางจิตใจเน้นการฝึกความอดทน เมตตา และลดละกิเลส เพื่อให้จิตใจเข้มแข็งและสงบ คุณค่าทางสังคมคือการสร้างเยาวชนที่มีวินัย ไม่สร้างความรุนแรงเสียหาย และมีสำนึกสาธารณะ เพื่อพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

จะเห็นได้ว่า หน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชนในพระพุทธศาสนาเถรวาทเน้นการพัฒนาคุณค่าในตน (internal values) และคุณค่าร่วมทางสังคม (social values) ตัวอย่างของคุณค่าที่เด่นชัดคือ ความเคารพ ความรับผิดชอบ ความอดทน ความซื่อสัตย์ และความเมตตา ซึ่งล้วนเป็นคุณธรรมที่เชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่อง “มงคลชีวิต” และ “พรหมวิหาร 4” ที่เยาวชนควรฝึกฝนตั้งแต่วัยเยาว์ (คณะกรรมการพัฒนาคุณธรรม

แห่งชาติ, 2558) คุณค่าดังกล่าวไม่เพียงช่วยสร้างจิตสำนึกด้านจริยธรรม แต่ยังส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความสงบสุขในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของพระพุทธศาสนาในการนำพาชีวิตไปสู่ความเจริญทั้งทางโลกและทางธรรม (Gombrich, 2006)

ด้านเป้าหมาย หน้าที่ทางจริยธรรมมีเป้าหมายเชิงบุคคลและสังคม เป้าหมายเชิงบุคคลคือการพัฒนาตนเองทั้งกาย (ภาวิตกาย) ศีล (ภาวิตศีล) จิต (ภาวิตจิต) และปัญญา (ภาวิตปัญญา) (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: อภ.ปญจก. (ไทย); 22/79/177-146) เพื่อเป็นผู้ที่สมบูรณ์ โดยพระพุทธศาสนาเน้นย้ำถึงศักยภาพของมนุษย์ในการฝึกตนและพัฒนาตนเองได้ไม่จำกัดด้วยหรือชนชั้น เป้าหมายเชิงสังคมคือการสร้างเยาวชนให้เป็นรากฐานของสันติสุข ความมั่นคง และความเจริญทางศีลธรรมในสังคม ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยภายนอก เช่น พ่อแม่และครูอาจารย์ที่เป็นกัลยาณมิตร และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม (ปฏิรูปเทวาสะ) รวมถึงปัจจัยภายใน คือศักยภาพของเยาวชนเองในการฝึกตนให้มีอินทรีย์สมบูรณ์ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2539)

จะเห็นได้ว่า เป้าหมายของหน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชนในพระพุทธศาสนาเถรวาทมีทั้งเป้าหมายเฉพาะตนและเป้าหมายสังคม ในระดับตนเอง เป้าหมายคือการพัฒนาตนให้เป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ ดำรงตนด้วยความไม่ประมาท และพร้อมก้าวสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ทั้งกาย วาจา ใจ ส่วนในระดับสังคม เป้าหมายคือการมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมที่มีศีลธรรม มีสันติสุข และเกื้อกูลกัน เยาวชนที่มีหน้าที่ทางจริยธรรมจึงเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างชาติและความมั่นคงทางวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า หน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชนในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ หลักการ คุณค่า และเป้าหมายของหน้าที่ทางจริยธรรม ดังนี้

ในส่วนของหลักการ หน้าที่ทางจริยธรรมในคาทอลิกหมายถึงการดำเนินชีวิตตามธรรมบัญญัติของพระเจ้า (Ten Commandments) คำสอนของพระเยซูคริสต์ และมโนธรรมที่ได้รับการหล่อหลอมจากพระวาจา และพระจิตเจ้า (Pope John Paul II, 1993) เยาวชนมีความสามารถในการเลือกความดีและความชั่ว จึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตน แนวคิดพื้นฐานประกอบด้วย ธรรมบัญญัติ 10 ประการ ซึ่งเป็นรากฐานศีลธรรมที่พระเจ้าประทานแก่มอเส, คำสอนของพระเยซูคริสต์ที่เน้นความรักเป็นแก่นแท้ของธรรมบัญญัติ, และมโนธรรม (Conscience) (พระคริสตธรรมคัมภีร์ไทย ฉบับอมตธรรมร่วมสมัย ภาคพันธสัญญาใหม่: มธ 5:21-22) ซึ่งเป็นเสียงภายในที่เตือนให้ทำดีและหลีกเลี่ยงความชั่ว และต้องได้รับการหล่อหลอมอย่างถูกต้อง เยาวชนในมุมมองคาทอลิกมีศักดิ์ศรีใน "ฐานะที่ถูกสร้างตามพระฉายาของพระเจ้า และมีความสามารถในการเลือกรับผิดชอบต่อการกระทำของตน หน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชนมี 4 ประเภทหลัก (Pope Francis, 2019) คือ หน้าที่ต่อตนเอง (เช่น การรักตนเองอย่างสร้างสรรค์ การรักษาร่างกายให้บริสุทธิ์), หน้าที่ต่อครอบครัว (เช่น การเคารพเชื่อฟังบิดามารดา การมีส่วนร่วมในชีวิตครอบครัว), หน้าที่ต่อพระเจ้า (เช่น การเข้าร่วมพิธีกรรม การภาวนา), และหน้าที่ต่อผู้อื่นและสังคม (เช่น ความเมตตา การปฏิบัติตามความยุติธรรม) (พระคริสตธรรมคัมภีร์ไทย ฉบับอมตธรรมร่วมสมัย ภาคพันธสัญญาใหม่: มธ 25:40)

ด้านคุณค่า หน้าที่จริยธรรมนำไปสู่คุณค่าทางอุดมคติ ซึ่งคือการยึดหัวใจของศาสนาคริสต์คือความรัก และการเป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้าที่มีศักดิ์ศรี เสรีภาพ และความรับผิดชอบ (Pope Francis, 2019) คุณค่า

ทางจิตใจเกี่ยวข้องกับการพัฒนา "คุณธรรมประจำใจ" (Cardinal Virtues) และ "คุณธรรมเทววิทยา" (Theological Virtues) ได้แก่ ความเชื่อ ความหวัง และความรัก เพื่อหล่อหลอมจิตใจให้เข้มแข็ง (Pope Francis, 2019) คุณค่าทางสังคม คือการเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การเคารพศักดิ์ศรีของมนุษย์ และการทำงานเพื่อสันติภาพและความยุติธรรม

ส่วนเป้าหมาย หน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชนมีเป้าหมายเชิงบุคคลคือ การเป็นหนึ่งเดียวกับพระเจ้า และการเตรียมตัวเพื่อชีวิตนิรันดร์ในพระเจ้า (Pope Francis, 2019) เป้าหมายเชิงสังคมคือ การเป็น “แสงสว่างของโลก” (พระคริสตธรรมคัมภีร์ไทย ฉบับอมตธรรมร่วมสมัย ภาคพันธสัญญาใหม่: มธ 5:14) และ “เกลือแห่งแผ่นดิน” โดยต้องออกไปสร้างความดีและเปลี่ยนแปลงสังคมผ่านความรักและความยุติธรรม การปลูกฝังหน้าที่จริยธรรมในเยาวชนต้องอาศัยความร่วมมือจากครอบครัว โรงเรียน ศาสนจักร และสังคม เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนเติบโตเป็นบุคคลที่เปี่ยมด้วยคุณธรรมและความรับผิดชอบ

วัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า แม้พระพุทธศาสนาเถรวาทและศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกจะมีรากฐานทางความเชื่อที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ทั้งในด้านปรัชญา จักรวาลวิทยา และจุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิต แต่เมื่อพิจารณาในแง่ของ การอบรมจริยธรรมของเยาวชน ทั้งสองศาสนามีจุดร่วมที่สอดคล้องกันในหลายประเด็นสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่อง การปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน และการเตรียมเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีของสังคม ดังนั้น จากการเปรียบเทียบหน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชนในพระพุทธศาสนาเถรวาทและศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก โดยมุ่งเน้นใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ หลักการ คุณค่า และเป้าหมายของหน้าที่ทางจริยธรรม พบว่า

ในด้านหลักการ พระพุทธศาสนาเถรวาทมองว่าหน้าที่ทางจริยธรรมไม่ได้เป็นข้อบังคับตายตัว แต่เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างกลมกลืน โดยอาศัยหลักธรรมสำคัญ เช่น ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ซึ่งเน้นการฝึกตนภายในมากกว่าการควบคุมจากภายนอก ในขณะที่ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก กำหนดหน้าที่ทางจริยธรรมบนพื้นฐานของพระคัมภีร์ คำสอนของพระศาสนจักร และมโนธรรม โดยมีพระเจ้าเป็นมาตรฐานสูงสุดของความดี และเน้นหลักการแห่งความรัก คุณธรรมทางเทววิทยา (ความเชื่อ ความหวัง ความรัก) และคุณธรรมพื้นฐาน (ปรีชาญาณ ความยุติธรรม ความเข้มแข็ง ความรู้จักประมาณ) ทั้งสองศาสนามีความคล้ายคลึงกันในการจำแนกหน้าที่ต่อตนเอง ครอบครัว/ชุมชน และสังคม

สำหรับด้านคุณค่า หน้าที่ทางจริยธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทสัมพันธ์กับเหตุและผลทางกรรม เน้นการฝึกฝนตนเพื่อพัฒนาศีล สมาธิ ปัญญา และส่งผลทั้งในปัจจุบันชาติและอนาคตชาติ คุณค่าเหล่านี้ปรากฏในมิติปัจเจกบุคคล สังคม และจิตวิญญาณ เป้าหมายคือการหล่อหลอมบุคลิกภาพ อุปนิสัย ความคิด และจิตใจให้มีปัญญา ในทางกลับกัน คุณค่าทางจริยธรรมของคาทอลิกมาจากพระเจ้าและสะท้อนพระลักษณะของพระองค์ โดยปรากฏในมิติทางศาสนา (ความสัมพันธ์กับพระเจ้า) มิติส่วนบุคคล (การพัฒนาตนเอง) และมิติทางสังคม (การอยู่ร่วมกับผู้อื่น) ทั้งสองศาสนามีแบบอย่างทางอุดมคติที่แตกต่างกัน แต่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันคือการหล่อหลอมจริยธรรมและความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

สุดท้าย ในด้านเป้าหมาย หน้าที่ทางจริยธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างพื้นฐานในการดำรงชีวิต และลดละอัตตา เพื่อนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดคือ “ความหลุดพ้น” หรือนิพพาน โดย

อาศัยหลักศีล 5 สำหรับศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก เป้าหมายสูงสุดคือการมีชีวิตเป็นหนึ่งเดียวกับพระเจ้าและเป็นพยานถึงพระคริสต์ในโลก ซึ่งครอบคลุมเป้าหมายเชิงเทววิทยา (ความสัมพันธ์กับพระเจ้า การบรรลุชีวิตนิรันดร์) เชิงบุคคล (การพัฒนาตนเองอย่างครบถ้วน) และเชิงสังคม (การรับใช้ผู้อื่นและสร้างสันติภาพ) แม้จะมีเป้าหมายสูงสุดที่แตกต่างกันในเชิงเทววิทยา (นิพพานเทียบกับชีวิตนิรันดร์) แต่ทั้งสองศาสนาต่างมุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจและคุณธรรมภายในของเยาวชนอย่างสูงสุด และให้เยาวชนมีบทบาทเชิงรุกในการสร้างคุณประโยชน์ต่อสังคม โดยสรุปแล้ว แม้จะมีรากฐานปรัชญาและแนวคิดต่างกัน แต่ทั้งสองศาสนาต่างมุ่งเน้นให้เยาวชนมีจริยธรรมที่มั่นคง มีความรับผิดชอบ และเป็นพลังในการสร้างสรรค์สังคมที่ดีงาม

จะเห็นได้ว่า แม้จะต่างกันในระบบความเชื่อ แต่ทั้งพระพุทธศาสนาเถรวาทและศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกต่างก็ให้ความสำคัญกับการปลูกฝังจริยธรรมที่มั่นคงแก่เยาวชน เพื่อให้พวกเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี มีคุณธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างสงบสุข จุดร่วมที่สอดคล้องกันในเรื่องคุณธรรมพื้นฐาน เช่น ความเมตตา ความรับผิดชอบ และความเคารพ จึงสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของศาสนาในการหล่อหลอมพฤติกรรมและทัศนคติของมนุษย์ในมิติที่ลึกซึ้ง

อภิปรายผล

1. หลักจริยธรรมของเยาวชนในพระพุทธศาสนาเถรวาทมุ่งเน้นที่การฝึกฝนตนเอง (self-training) เพื่อพัฒนาจิตใจให้มีความสงบและดีงาม โดยอาศัยหลักธรรมคำสอนที่เน้นการพิจารณาเหตุและผล (ยถาภูตญาณทัสสนะ) การมีสติ (สติปัฏฐาน) และการรู้จักควบคุมตนเอง (อินทริยสังวร) เพื่อไม่ให้ตกอยู่ภายใต้อำนาจของกิเลส เช่น ความโลภ ความโกรธ และความหลง ซึ่งเป็นรากเหง้าของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ตามหลักพุทธศาสนา แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาย แสงสว่าง (2563) ที่พบว่า การอบรมจริยธรรมเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะผ่านหลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา มีบทบาทสำคัญในการสร้างพื้นฐานทางศีลธรรมและเสริมสร้างความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลของเยาวชนในวัยเรียน ทั้งนี้ เยาวชนที่ได้รับการฝึกฝนตามแนวทางดังกล่าวสามารถหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงและมีแนวโน้มแสดงออกซึ่งคุณธรรม เช่น ความเมตตา ความอดทน และความเคารพต่อผู้อื่นในสังคมได้อย่างเด่นชัด

2. หลักจริยธรรมของเยาวชนในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกมีรากฐานมาจากพระคัมภีร์ไบเบิล ซึ่งถือเป็นแหล่งคำสอนสำคัญด้านศีลธรรมของคริสตชน โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่คำสอนของพระเยซูคริสต์ เช่น หลักความรักต่อเพื่อนมนุษย์ (Love thy neighbor) ความเมตตา การให้อภัย และความยุติธรรม ทั้งนี้ ศาสนจักรมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังและอบรมศีลธรรมแก่เยาวชน ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเรียนคำสอนคริสต์ศาสนา (Catechism) การเข้าร่วมพิธีมิสซา (Holy Mass) การรับศีลศักดิ์สิทธิ์ (Sacraments) โดยเฉพาะศีลอภัยบาป (Sacrament of Reconciliation) ซึ่งช่วยให้เยาวชนตระหนักถึงความผิดและมีจิตสำนึกในการปรับปรุงตนเอง แนวทางนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Maria C. Buckley (2560) ที่ศึกษาบทบาทของศาสนาจักรในกระบวนการพัฒนาคุณธรรมของเยาวชนคาทอลิกในยุโรป โดยพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอมีผลต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะทางศีลธรรม เช่น ความรับผิดชอบ ความเคารพตนเองและ

ผู้อื่น ตลอดจนการมีจิตอาสาเพื่อสังคม นอกจากนี้ งานศึกษาของ สุภัทรา เกษมสุข (2562) ยังพบว่า ระบบคำสอนในโรงเรียนคาทอลิกในประเทศไทยมีส่วนช่วยเหลือหล่อหลอมทัศนคติทางศีลธรรมของนักเรียนให้มีความประพฤติที่สอดคล้องกับหลักคำสอนของพระศาสนจักรอย่างมีนัยสำคัญ

3. การเปรียบเทียบหลักจริยธรรมของเยาวชนในพระพุทธศาสนาเถรวาทและศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกพบว่า ทั้งสองศาสนาต่างเน้นการปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน เช่น ความเคารพต่อผู้

มีพระคุณ ความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตา และความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ โดยพระพุทธศาสนาเน้นการฝึกตนผ่านหลักไตรสิกขาและศีล 5 เพื่อการควบคุมตนเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสงบ ขณะที่ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกเน้นการปฏิบัติตามคำสอนของพระเยซูคริสต์ และการรับศีลศักดิ์สิทธิ์เป็นเครื่องมือสำคัญในการปลูกฝังศีลธรรมในตน แนวโน้มด้านจริยธรรมที่คล้ายกันนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Somporn Rattanadilok Na Phuket (2561) ที่ศึกษาการอบรมจริยธรรมในโรงเรียนไทยที่มีพื้นฐานศาสนาต่างกัน พบว่า ทั้งในบริบทพุทธและคริสต์ ผู้สอนต่างเน้นย้ำคุณธรรมพื้นฐานร่วมกัน โดยเฉพาะในระดับเยาวชน ซึ่งเป็นช่วงวัยสำคัญต่อการก่อรูปจริยธรรม นอกจากนี้ งานวิจัยของ Patrick McCormick (2558) ยังชี้ว่า แม้แนวทางในเชิงเทววิทยาและปรัชญาศีลธรรมจะแตกต่างกัน แต่เป้าหมายร่วมคือการสร้างมนุษย์ที่มีคุณภาพทางศีลธรรม มีจิตสำนึกต่อผู้อื่น และดำรงตนอย่างรับผิดชอบในสังคม

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเปรียบเทียบหน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชนในพระพุทธศาสนาเถรวาทและศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกได้องค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

ภาพที่ 1: เปรียบเทียบหน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชนในพระพุทธศาสนาเถรวาทและศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก

จากองค์ความรู้ใหม่ข้างต้น มีอธิบายดังนี้

1. การวางรากฐานจริยธรรมเยาวชนจากศาสนาแตกต่างกัน แต่มีจุดมุ่งหมายร่วม ศาสนาทั้งสอง แม้จะมี หลักความเชื่อที่ต่างกัน พระพุทธศาสนาเน้น “การพึ่งตน” และการฝึกฝนตนเองเพื่อบรรลุความหลุดพ้นจากทุกข์ ส่วนศาสนาคริสต์เน้น “การเชื่อในพระเจ้า” และการดำเนินชีวิตตามพระประสงค์ แต่ต่างก็มุ่งเน้น พัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสันติ

2. จริยธรรมในแต่ละศาสนามีโครงสร้างหลักชัดเจนและใช้เป็นเครื่องมืออบรมเยาวชน พระพุทธศาสนาใช้ “ศีล” เป็นหลักในการฝึกฝนจริยธรรมและควบคุมพฤติกรรมเยาวชนให้มีวินัย ส่วนศาสนาคริสต์โรมันคาทอลิกใช้ บัญญัติ 10 ประการ และเน้นหลัก “ความรัก” (Agape) เป็นแกนหลักในการปลูกฝัง คุณธรรม

3. กระบวนการพัฒนาเยาวชนในแต่ละศาสนาเน้นรูปแบบการฝึกฝนที่แตกต่างกัน พระพุทธศาสนาเน้น การใคร่ครวญด้วยปัญญา การภาวนา และการมีสติ เพื่อพัฒนาจิตใจจากภายใน คริสต์ศาสนาเน้น ศรัทธา การสวดภาวนา การปฏิบัติศาสนพิธี และการวางใจในพระเจ้า เพื่อปลูกฝังความดีจากความรักและการเชื่อฟัง

4. เยาวชนเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญของการถ่ายทอดจริยธรรมในศาสนา การศึกษาชี้ให้เห็นว่าทั้งสองศาสนาให้ความสำคัญกับบทบาทของครอบครัว สถาบันการศึกษา และชุมชนศาสนา (วัด โบสถ์) ในการเป็นฐานส่งเสริมจริยธรรมของเยาวชนอย่างเป็นระบบ

5. สามารถพัฒนาแนวทางการอบรมจริยธรรมแบบสหสาขา (interfaith ethics education) จากการเปรียบเทียบทำให้เกิดแนวคิดใหม่ในการพัฒนา “แนวทางการอบรมจริยธรรมเยาวชนร่วมกันข้ามศาสนา” ที่เน้นจุดร่วม เช่น ความรัก ความเมตตา การเคารพผู้อื่น และการรับผิดชอบต่อสังคม

การวิจัยนี้ช่วยให้เข้าใจถึง “ความเหมือนในความต่าง” ของหลักจริยธรรมเยาวชนในศาสนาพุทธและคริสต์อย่างลึกซึ้ง ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ โครงสร้าง แนวทาง และเป้าหมายของการอบรมจริยธรรม ในแต่ละศาสนา ซึ่งสามารถนำไปสู่การออกแบบแนวทางการพัฒนาเยาวชนที่มีความเข้าใจและเคารพความแตกต่างทางศาสนา อันจะช่วยส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างสันติสุข

สรุป

การเปรียบเทียบหน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชนในพระพุทธศาสนาเถรวาทและศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกสามารถสรุปได้ใน 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านหลักการของหน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชน พระพุทธศาสนาเถรวาท หน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวชน หมายถึง ความรับผิดชอบที่เยาวชนมีต่อการฝึกตนทางกาย วาจา ใจ ด้วยหลักธรรมทางศีลธรรม เช่น ศีล 5 และหลักฆราวาสธรรม เพื่อการพัฒนาตนและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสงบสุข ส่วนศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก หน้าที่ทางจริยธรรมหมายถึง ความรับผิดชอบในการดำรงชีวิตตามพระประสงค์ของพระเจ้า ด้วยความรัก ความยุติธรรม และการรับใช้ผู้อื่น โดยยึดถือหลักคำสอนในพระคัมภีร์และหลักคำสอนของพระศาสนจักร พระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนาตนด้วยปัญญาและวินัย เน้นการละกิเลสและการดับทุกข์ ส่วนคริสต์ศาสนา

เน้นการเจริญชีวิตในความรักของพระเจ้า การเชื่อฟังพระวาทะ และการรับใช้เพื่อนมนุษย์อย่างเสียสละ ซึ่งทั้งสองศาสนามีความคล้ายกันในการจำแนกประเภทของหน้าที่ ได้แก่ 1) หน้าที่ต่อตนเอง ศาสนาพุทธเน้นการควบคุมตน ส่วนศาสนาคริสต์เน้นการเติบโตในพระหรรษทาน 2) หน้าที่ต่อครอบครัว/ชุมชน พระพุทธศาสนาเน้นเคารพผู้ใหญ่และช่วยเหลือ ส่วนศาสนาคริสต์เน้นความกตัญญูและการรับผิดชอบในหน้าที่ 3) หน้าที่ต่อสังคม ศาสนาพุทธเน้นจิตสาธารณะและการไม่เบียดเบียน ส่วนศาสนาคริสต์เน้นความยุติธรรม การรับใช้ผู้ยากไร้ และสิทธิมนุษยชน

2. ด้านคุณค่าของหน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวยชน 1) ด้านคุณค่าทางอุดมคติ ศาสนาพุทธมุ่งสู่การหลุดพ้น ความสงบภายใน ความดีโดยปราศจากอัตรานา ส่วนคริสต์ มุ่งเป็น “ศิษย์ของพระคริสต์” และเป็นผู้สร้าง “อาณาจักรพระเจ้า” บนโลก 2) ด้านคุณค่าทางจิตใจ ศาสนาพุทธ ฝึกความอดทน สติ สมาธิ และเมตตา ส่วนศาสนาคริสต์ เสริมสร้างความเชื่อ ความหวัง และความรัก (สามคุณธรรมหลัก) 3) ด้านคุณค่าทางสังคม ศาสนาพุทธ ส่งเสริมความกลมเกลียว การอยู่ร่วมกันอย่างไม่เบียดเบียน ส่วนศาสนาคริสต์ เสริมสร้างความเป็นธรรม ความสงบ และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

3. ด้านเป้าหมายของหน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวยชน 1) ในเชิงบุคคล ศาสนาพุทธ เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน สามารถอยู่ด้วยตนเองอย่างมีปัญญา ส่วนคริสต์ เป็นผู้มีชีวิตศักดิ์สิทธิ์ เป็นศิษย์พระเยซูที่มีจิตใจรักและรับใช้ และ 2) ในเชิงสังคม ศาสนาพุทธ สร้างสังคมแห่งสันติ ลดความโลภ โกรธ หลง ส่วนศาสนาคริสต์ สร้างสังคมแห่งความยุติธรรมและความรักบนพื้นฐานของพระบัญญัติแห่งความรัก

สรุปโดยรวมแม้พระพุทธศาสนาเถรวาทและศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกจะมีรากฐานทางปรัชญาและแนวคิดศาสนาแตกต่างกัน แต่ทั้งสองศาสนาต่างมุ่งเน้นให้เยาวยชนมีจริยธรรมที่มั่นคง เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ส่งเสริมให้เยาวยชนเป็นพลังสำคัญในการสร้างสรรค์สังคมที่ดีงาม มีคุณธรรม และยั่งยืนอย่างแท้จริง โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือความสมบูรณ์ทั้งในทางจิตใจและทางสังคม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเรื่องหน้าที่ทางจริยธรรมของเยาวยชนในพระพุทธศาสนาเถรวาทและศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก พบว่า ทั้งสองศาสนาต่างมีหลักคำสอนที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐานและการพัฒนาความเป็นมนุษย์ในระดับจิตใจและพฤติกรรม สถานศึกษาและครอบครัวควรร่วมมือกัน ในการส่งเสริมจริยธรรมแก่เยาวยชนโดยอิงจากแนวทางคำสอนของศาสนาที่ตนยึดถือ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจและพฤติกรรมทางศีลธรรมที่ดีงาม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการและองค์กรศาสนา ควรส่งเสริมหลักสูตรการเรียนรู้ด้านศีลธรรมและจริยธรรมที่ครอบคลุมความหลากหลายของศาสนาในสังคมพหุวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ควรมีการสร้างพื้นที่การสนทนาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเยาวยชนต่างศาสนา เพื่อส่งเสริมความเข้าใจในหลักจริยธรรมร่วมกัน เช่น การจัดค่ายเยาวยชนจริยธรรมข้ามศาสนา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

เพื่อพัฒนาความรู้ทางด้านจริยธรรมเยาวชนในบริบทศาสนาต่อไป งานวิจัยในอนาคตควรพิจารณาประเด็นต่อไปนี้

2.1 ควรศึกษาจริยธรรมในบริบทของศาสนาอื่นเพิ่มเติม เช่น อิสลาม พราหมณ์-ฮินดู หรือศาสนาในกลุ่มชนพื้นเมือง เพื่อเปรียบเทียบในเชิงวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ทางศีลธรรมของเยาวชนในสังคมพหุวัฒนธรรม

2.2 ควรศึกษาผลของการอบรมจริยธรรมในระดับปฏิบัติจริง เช่น ผ่านกิจกรรมทางศาสนาในชีวิตประจำวันของเยาวชน และวิเคราะห์ความเชื่อมโยงกับพฤติกรรมจริงในสังคม

2.3 ควรใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กับเชิงปริมาณ เพื่อให้เข้าใจมิติทางความคิด ความรู้สึก และแรงจูงใจภายในของเยาวชนที่อาจไม่ปรากฏชัดในแบบสอบถาม

2.4 ควรมีการศึกษาระยะยาว (Longitudinal study) เพื่อติดตามผลของการปลูกฝังจริยธรรมในระยะยาว และวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางคุณลักษณะทางศีลธรรมเมื่อเยาวชนเติบโตเข้าสู่ผู้ใหญ่

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตธรรม แผนกพระคัมภีร์. (2014). *พระคัมภีร์คาทอลิก ฉบับสมบูรณ์ (Thai Catholic Bible Complete Version) ภาคพันธสัญญาเดิมและภาคพันธสัญญาใหม่*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตธรรม แผนกพระคัมภีร์.
- คณะกรรมการพัฒนาคุณธรรมแห่งชาติ. (2558). *แนวทางการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2559–2564*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ทวีวัฒน์ ปุณฺทริกวิวัฒน์. (2544). *ทฤษฎีพึ่งพาและทฤษฎีแห่งการปลดปล่อย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจิตรศิลป์.
- บาทหลวง ยอแซฟ วุฒิเลิศ แห่งล้อม. (2017). *หลักธรรม คำสอน คาทอลิก*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2539). *จะพัฒนาคนกันได้อย่างไร (พุทธศาสนากับการพัฒนามนุษย์)*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2548). *หลักพุทธธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมชาย แสงสว่าง. (2563). *การอบรมจริยธรรมเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: พุทธธรรม.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2564). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 35. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2564). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 43. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2560). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา. *วารสารพัฒนสังคมและคุณภาพชีวิต*. 3(2), 45–60.
- สุภัทรา เกษมสุข. (2562). บทบาทของโรงเรียนคาทอลิกในการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนในประเทศไทย. *วารสารศึกษาศาสตร์*. 17(2), 85–102.
- องค์การก็เดียนส์ อินเตอร์เนชั่นแนล. (2007). *พระคริสตธรรมคัมภีร์ไทย ฉบับอมตธรรมร่วมสมัย ภาคพันธสัญญาใหม่*. กรุงเทพฯ: องค์การก็เดียนส์ อินเตอร์เนชั่นแนล.
- อมรศักดิ์ ศรีสุข. (2562). คุณธรรมพื้นฐานในพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาเยาวชนไทย. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา*. 10(2), 87–104.
- ฮัลโลเวย์ ริชาร์ด. (2560). *ศาสนา: ประวัติศาสตร์ศรัทธาแห่งมวลมนุษย์*. แปลโดย สุนันทา วรรณสินธ์. กรุงเทพฯ: โอเพนเวิลด์ส พับลิชชิง.
- Buckley, M. C. (2017). The Role of the Catholic Church in Youth Moral Formation in Europe. *Journal of Catholic Education*. 20(3), 45–62.
- Catechism of the Catholic Church. (1997). *Catechism of the Catholic Church: With modifications from the editio typica*. Doubleday.
- Gombrich, R. (2006). *Theravada Buddhism: A Social History from Ancient Benares to Modern Colombo*. Routledge.
- McCormick, P. (2015). *Moral Theology and Youth: Faith Formation in a Contemporary World*. New York: Orbis Books.
- Pope Francis. (2019). *Christus Vivit*. Retrieved 15 May 2025 from Source: https://www.vatican.va/content/francesco/en/apost_exhortations/documents/papa-francesco_esortazione-ap_20190325_christus-vivit.html. [May 15, 2025]
- Pope John Paul II. (1993). *Veritatis Splendor*. Retrieved 15 May 2025 from Source: https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_06081993_veritatis-splendor.html.
- Rattanadilok Na Phuket, S. (2018). Moral Education in Multi-faith Thai Schools: A Comparative Study of Buddhist and Christian Approaches. *Journal of Interreligious Studies*. 12(1), 25–40.